

NISNIKAN

Leesexemplaar

Stef Selfslagh

Nisnikan

Een brief van een vader aan zijn zoon

P E L C K M A N S

© 2024, Stef Selfslagh en Pelckmans Uitgevers nv
pelckmans.be
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

Omslagontwerp: Studio Rubio
Zetwerk: www.intertext.be

D/2024/0055/389
ISBN 978 94 6337 605 1
NUR 320
THEMA DND, DNBA

Ook verkrijgbaar als:
E-book: ISBN 978 94 6383 455 1
Luisterboek: ISBN 978 94 6383 456 8

pelckmans.be

 facebook.com/pelckmans.be
 twitter.com/Pelckmans_be
 instagram.com/pelckmans.be

*Voor mijn vader,
Daniel Selfslagh
(1937-2023)*

Leesexemplaar

‘Hahaha, het leven is leuk,
maar dat moet je niet tegen iedereen zeggen.’

— ROGIER ROETERS

Leesexemplaar

Dag zoon.

Het gebeurde op vakantie. Je was zes, je zat op het balkon van onze strandhut, je was druk in de weer met potlood en papier. ‘Wat teken je?’ vroeg ik. ‘Een nisnikan,’ antwoordde je. Ik keek op je blad en zag een huis. ‘Nisnikan betekent huis?’ Je knikte.

De volgende keer dat je het woord in de mond nam, waren we in de tuin aan het voetballen. Jij was Eden Hazard, ik Thibaut Courtois. Nadat je de bal over het doel had getrapt, pakte je je keeperhandschoenen en zei: ‘Nu is het mijn beurt om in de nisnikan te staan.’ Nisnikan was plots en zonder tegenpruttelen van betekenis veranderd.

En dat *bleef* het maar doen.

Aan de keukentafel, starend naar een kwak koud geworden puree, vroeg je: ‘Mag ik van tafel? Ik heb geen nisnikan meer.’ In bed, bladerend in *De Griezels* van Roald Dahl, zei je: ‘Wat een lelijke nisnikannen.’ Aan de schoolpoort, een nieuwe knuffel uit je rugzak opdiepend, riep je: ‘Ik heb van de juf een nisnikan gekregen.’

Nisnikan werd het meest flexibele woord in de geschiedenis van de Nederlandse taal. Alleen al in de eerste

maand van zijn bestaan betekende het ook nog vliegtuig, broek, bed, krokodil, badkuip, strafschip, Legowinkel, tuinhuis en afstandsbediening. Wanneer je zei: 'Kijk, een nisnikan,' konden je moeder en ik zowel een vuilniswagen als een hert verwachten. Nisnikan werd het taalkundige equivalent van een imaginair vriendje: het deed precies wat je wilde.

'Een taal is eigenlijk een reeks afspraken tussen mensen,' probeerde ik je voorzichtig aan het verstand te brengen. 'We zouden een kangoeroe ook een giraf kunnen noemen, maar lang geleden hebben we afgesproken dat we een dier met een buidel een kangoeroe noemen en een dier met een lange nek een giraf. Dat praat makkelijker.'

Maar je vond taalafspraken maar flauw. De slurf van een olifant noemde je een snuffer, een baai een landdeuk, een liaan een slingertak. 'Misschien,' zei ik tegen je moeder, 'heeft de linguïstische tegendraadsheid van onze zoon nieuwe hoogten bereikt en vindt hij nu ook dat woorden van betekenis moeten kunnen veranderen. Per slot van rekening hebben woorden zoals bank en kussen ook twee betekenissen.'

'Of misschien,' zei je moeder, 'vindt Camu nisnikan gewoon leuker om uit te spreken dan andere woorden. Waarom zou je zeggen dat je je jas aan de kapstok hebt gehangen als je ook kunt zeggen dat je je nisnikan aan de kapstok hebt gehangen? Als het op lekker bekken aankomt, speelt nisnikan jas met 5-0 naar huis.'

Soms was het niet meteen duidelijk wat nisnikan betekende. Dan ontstonden er diepgaande gesprekken. ‘Papa, heb jij veel nisnikan?’ ‘Wat bedoel je, jongen? Geld? Borsthaar? Hersenen?’ ‘Natuurlijk niet.’ ‘Schoenen? Geduld? Aambeien?’ ‘Geluk, bedoel ik. Heb jij veel geluk?’ ‘Ah. Ik heb meestal redelijk veel geluk, ja.’ ‘Papa?’ ‘Ja, jongen?’ ‘Wat zijn aambeien?’

Vandaag betekent nisnikan brief. Dat is een primeur, zij het geen ongewone. Er staan tweehonderdvijftigduizend trefwoorden in Van Dale. Er wordt elke maand wel een nieuw woord door nisnikan opgeslokt.

Zestien jaar geleden schreef ik je ook al een brief. Een vergeefse: je was pas geboren, je kon nog niet lezen. Maar toch vond ik dat ik de wereld waarin je was terechtgekomen alvast voor je moest verklaren.

Beste Camu. Welkom. Dit is je geboortekaartje. Een geboortekaartje is een stukje papier waarmee mensen andere mensen laten weten dat ze een kind hebben gekregen. Dat kind, dat ben jij. Dit is je naam: Camu.

Wij zijn je ouders. Ouders zijn mensen die onvoorwaardelijk van je houden. Onvoorwaardelijk is een woord dat je later op school zult leren. Een school is een gebouw waar volwassenen je tegen je zin zullen uitleggen wat een parallellogram is en waar je op je vijftiende De ontdekking van de hemel van Harry Mulisch zult moeten lezen.

Onze namen zijn Greet Wachters en Stef Selfslagh. Nee, niet Selleslaghs: Selfslagh. Dat wordt ook jouw familienaam. Je gaat hem goed moeten leren spellen. Anders krijg je later brieven op naam van Camu Veldslag. Brieven zijn

geschreven boodschappen van mensen of organisaties die je iets willen melden. Soms zijn brieven leuk – bijvoorbeeld als er rode lippen op de enveloppe staan – en soms zijn ze niet leuk – bijvoorbeeld als er ‘ministerie van Financiën’ op de enveloppe staat.

Straks, als je kunt praten, mag je ons mama en papa noemen. Zelf gaan we elkaar nooit mama en papa noemen. Daarvoor zijn we nog altijd veel te verliefd op elkaar. Verliefd wil zeggen dat we elkaar op de mond kussen. En dat we regelmatig onze armen om elkaar heen slaan, ook al hebben we het niet koud.

We hebben lang op je gewacht. Een tijdje dachten we zelfs dat je nooit meer zou komen. Daar werden we dan even stil van. Maar nu ben je er en lijkt ons hart twee keer zo groot als vroeger. Daarom hebben we je geboortedag uitgeroepen tot de mooiste dag van ons leven. (Op nummer twee staat onze trouwdag en op nummer drie de dag waarop we elkaar voor het eerst zoenden, op de Ernest Van Dijckkaai in Antwerpen, terwijl de meisjes van K3 in een feesttent wat verderop ‘Tele-Romeo’ zongen. Daarover later meer.)

Behalve ouders heb je ook een meter en een peter. Een meter en een peter zijn mensen die nu nog geld hebben, maar zich in de loop der jaren arm gaan betalen aan cadeaus voor jou. Eén keer per jaar ga je hun een brief voorlezen die begint met ‘Nu het nieuwe jaar voor de deur staat...’ en die eindigt met ‘... een stevige zoen van je kapoen, Camu’. Dat noemen we: een traditie. Een ander

voorbeeld van een traditie is dat België op het Songfestival tussen de 19de en 24ste plaats eindigt. Het Songfestival is een wedstrijd waarin mensen rare kleren dragen en 'Diggi-loo, Diggi-ley' zingen.

De komende weken gaan nogal wat mensen je komen bezoeken. Ze gaan zich dan over je wieg buigen, onderzoeken of je het meest op je mama of je papa lijkt en alvast je taalgevoel aanscherpen met uitspraken als kielekiele-boeleke, helaba-piepeloe en koetsjie-koetsjie-koetsjie. Koetsjie-koetsjie-koetsjie verandert later in Aap-Noot-Mies en nog later in Brussel-Halle-Vilvoorde.

Beste Camu, we zijn ongelooflijk blij met je komst. Welkom in je leven, welkom in ons hart.

De filosofen in onze vriendenkring dachten dat je naam een nauwelijks gecamoufleerde ode was aan Albert Camus, de Franse schrijver die in de zinloosheid van het leven een reden zag om het uitbundig te vieren, bijvoorbeeld door monogamie onbelangrijk te vinden. Maar de waarheid is dat je vernoemd bent naar een café: Café Museum, de voormalige kantine van het Antwerpse Museum voor Schone Kunsten. Café Museum had een logo waarin enkel de letters CaMu figureerden. Toen je moeder en ik er op een milde herfstdag voorbij flaneerden, zagen we er om nog steeds onopgehelderde redenen meteen jouw naam in. Mats en Magnus konden het schudden.

Omdat je met een keizersnede geboren moest worden, konden we zelf je geboortedatum bepalen. De gynaecologe stelde 26 januari voor, maar op die dag hadden we al iets. Ik ben vergeten wat, maar het zou me niet verbazen mocht het een prenataal uitstapje naar het Van Gogh-museum in Amsterdam zijn geweest. Geen betere plek om voor de geboorte van je kind nog wat extra levenslust te sprokkelen dan de twee vierkante meter waarop je de *Amandelbloesem* van dichtbij kunt bewonderen.

Ook 30 januari was een mogelijke geboortedatum. Alleen is dat de sterfdatum van mijn broer, jouw theore-

tische nonkel Philippe. En hoewel de komst van een zoon een mooie compensatie is voor het verlies van een broer, wilden we op je geboortedag liever niet hoeven te twijfelen tussen vreugde en verdriet. Je moet in het leven al vaak genoeg een emotionele spreadstand aanhouden. Zie ook: de WK-wedstrijden waarin de Rode Duivels zonder Kevin De Bruyne moesten aantreden en er van ons een grand écart tussen hoop en wanhoop werd gevraagd.

In het ziekenhuis kreeg je moeder een epidurale verdoving: een prik in de rug, bedoeld om de pijn in haar baarmoeder te verzachten. Hoewel ze weinig ervaring heeft met drugs, beweerde ze dat de verdoving haar high maakte. Dat kan kloppen, aangezien ze niet lang na de injectie moest giechelen toen ik het woord bel-etage-woning uitsprak.

Toen je uit haar baarmoeder werd geplukt, raakten je tenen net niet je neus. Je had een hele tijd in stuitligging gelegen, de vroedvrouwen moesten al hun krachten gebruiken om je open te vouwen. Een tafereel waar ik zo verbouwereerd naar stond te kijken dat ik eraan herinnerd moest worden dat ik je vader was en foto's van je hoorde te nemen.

De zorgkundigen op de kraamafdeling feliciteerden ons met je kapsel. Het leek op de mohawk die David Beckham droeg tijdens zijn laatste seizoen bij Manchester United. David Beckham heeft in de loop van zijn carrière veel verschillende kapsels gehad. Ooit verscheen hij op de training met cornrows: vlechten die plat op zijn hoofd

waren gevlochten, zoals bij de koningen en krijgers van het oude Ethiopië. Het concept 'culturele toe-eigening' moest toen nog aan zijn triomftocht beginnen. Wie vandaag wit is en cornrows draagt, mag zich in de Danakilwoestijn gaan verontschuldigen, bij voorkeur met overslaande stem en ogen waaruit schuldbesef druppelt.

Dat baby's met een volledig afgewerkte haartooi worden geleverd: voor mij was het nieuw. Net zoals de vaststelling, een paar dagen later, dat een mens van nog geen halve kilo een hoeveelheid stront kan produceren die je doorgaans enkel in de olifantenkooi van de dierentuin aantreft.

Hadden je moeder en ik een decennium of twee vroeger geleefd, je had nooit bestaan. Je bent namelijk een icsi-kind. Of liever: een perfect normaal kind dat verwekt werd dankzij icsi, de geavanceerde variant van het wetenschappelijke mirakel genaamd in-vitrofertilisatie. In 2012 noemde paus Benedictus zaliger icsi-kinderen 'onwaardig' en vruchtbaarheidsexperts 'arrogant'. 'Fertiliteitsdokters nemen de plaats in van de schepper en verwekken kinderen die door God niet gewild zijn', zei hij. Je moeder wilde meteen drie retourtjes Vaticaan boeken om Benedictus te gaan vragen of jij eruitzag als een ongewild kind. Het kostte me twee uur en anderhalve fles wijn om haar op betere gedachten te brengen.

De zes icsi-behandelingen die je moeder onderging, waren niet om mee te lachen. Maar ze deed het toch. Ze zei: 'Als ons kind later vervelend doet, zal die icsi-ellende

ons nog goed van pas komen. Dan kunnen we tegen onze zoon of dochter dingen zeggen als: “Eet je boterhammen op. Mama heeft niet voor niks honderd hormonespuiten in haar buik geplant.” Of: “Zorg jij er maar voor dat je de schoolmarathon wint. Anders zou het wel érg sneu zijn dat papa speciaal voor jou met een scalpel zaadjes uit zijn teelballen heeft laten peuteren.”

We hebben jou al op jonge leeftijd verteld dat je niet verwekt had kunnen worden zonder reageerbuizen, fijne naalden en een royale dosis geluk. Je begreep vrij snel dat een broer of zus er niet meer in zat. En dus ging je zelf maar op zoek naar *siblings*. Je benoemde kleuterklasvrienden tot broers, louter op basis van de vaststelling dat hun boterhammen met hetzelfde vlees belegd waren als die van jou. Of dat de kleren die ze droegen dezelfde kleuren hadden als de jouwe. ‘Mijn gescheiden broers’ noemde je je aangestelde bloedverwanten: jongens die ‘overduidelijk’ uit dezelfde grond gestampt waren als jij, maar door een wrede speling van het lot bij de verkeerde ouders waren gedeponeerd. De ondoorgrondelijkheid van het bestaan op een troostende manier kunnen verklaren: dat had je dan toch gemeen met Camus.

Zodra niskan zich in onze gezinswoordenschat had genesteld, werd het achterhalen van de betekenis ervan een hobby. ‘Krijg ik een niskan, mama?’ ‘Even denken. Een lolly kun je niet bedoelen, want die heb je vandaag al gekregen. Een brandweerwagen ook niet, want die heb je aan Sinterklaas gevraagd. Een ijsje misschien? Een puzzel? Een truitje van Real Madrid? Nee? Is niskan een boek? Een kledingstuk? Een inbouwtrampoline met veiligheidsnet?’ ‘Een schildpad! Ik wil een schildpad!’

Aanvankelijk verwees niskan enkel naar dieren en objecten. Maar gaandeweg verbreedde het woord zijn actieterrein en begon het ook gevoelens en handelingen te vertegenwoordigen. Wat het definiëren van de term trouwens aanzienlijk vergemakkelijkte. Wanneer je beweerde dat je je vandaag zo niskan voelde, vertelden je ogen er wel bij over welke gemoedstoestand je het had. En wanneer je zei dat je zin had om te niskannen, bedoelde je doorgaans voetballen, trampolinespringen of open imiteren. Niet afwassen of blokfluit spelen.

Hoe meer we gewend raakten aan het bestaan van niskan, hoe gewoner we het woord begonnen te vinden en hoe vaker we het in onze gesprekken uitnodigden. Ook wanneer er vrienden op bezoek waren. Wij: ‘Camu, waar

heb jij gisteren je nisnikan gelegd?’ Onze vrienden: ‘????!’
Wij: ‘Nisnikan. Boekentas. *Don’t ask.*’

Aan de mensen die toch doorvroegen, legden we uit dat nisnikan ons gezinswoord was. Vergelijkbaar met een familieleuze. Zoals die van de adellijke familie Liedts in Oudenaarde: *All for duty*. Alleen was *ons* gezinswoord niet zo eenduidig. Nisnikan kon de ene dag ‘gediscipli-neerd’ betekenen en de andere ‘baldadig’. Het lag er maar aan hoe we ons voelden.

‘Familieleuzen zijn veel te rigide’, zeiden we met een aplomb dat de indruk wekte dat we er lang en grondig over nagedacht hadden. ‘Wie wil er nu eeuwenlang aan hetzelfde credo vastzitten? Een familiaal motto moet een beetje meegaand zijn. Zo niet doet het afbreuk aan een van de meest opmerkelijke eigenschappen van de mens: zijn intellectuele souplesse.’ Waarna we de kommetjes chips bijvulden en snel over het falende zorgbeleid begonnen.

Nu en dan vroegen mensen ons hoe ze het woord nisnikan in hun eigen leven konden integreren. Dan zeiden we: ‘Probeer het eens uit tijdens de eerstvolgende meeting met de CEO. Zeg met luide stem: “Dit bedrijf begint steeds meer op een nisnikan te lijken”, stap kwaad de vergaderzaal uit en blijf de rest van de dag onvindbaar. *Confuse and conquer.*’

Eind december raadden we aspirant-nisnikangebruikers altijd aan om nisnikan een plaats te geven in hun nieuwjaarswensen: ‘Namens Anouk, Erwin en de kinde-

ren: veel geluk en nog meer nisnikan.’ Altijd prijs, altijd gewonnen.

En als het ons opportuun leek, wezen we op het potentieel van de *dirty talk*-variant van nisnikan: ‘Neem me als een nisnikan. En stop niet voor ik gillend je naam schreeuw.’

Toen we merkten dat we meer en meer mensen zover kregen om nisnikan in hun verbale repertoire op te nemen, begonnen we te hopen dat jouw woord op een dag in Van Dale zou eindigen: ‘Nisnikan (o): het enige woord in de Nederlandse taal waarvan de betekenis niet vastligt. Zelfs deze niet.’

Waarom ik je zestien jaar na je geboorte opnieuw een brief schrijf? Misschien moet ik die vraag laten beantwoorden door de Amerikaanse schrijver James Salter. 'Er komt een moment', schreef Salter, 'dat je je realiseert dat alles een droom is, en dat alleen de dingen die geschreven zijn een kans hebben om echt te zijn.' Dat klinkt jou misschien als Jiddisch in de oren, maar het komt hierop neer: gesproken woorden vernevelen, wat echt belangrijk is moet je neerschrijven.

Ik schrijf je een brief omdat ik wil dat er een tekst bestaat die de voorbije zestien jaar in bewaring neemt. Die onze gedeelde geschiedenis herbeleefbaar maakt. Al ben ik me ervan bewust dat dat haast onbegonnen werk is. Mijn herinneringen zullen vaak niet overeenstemmen met die van jou. De ervaringen van ouders en kinderen vallen zelden samen, laat staan hun waarheden. Misschien onthouden je moeder en ik dat we je streelden voor het slapengaan, scènes uit *Kung Fu Panda* voor je naspeelden en je leerden dat ook vriendschap een vorm van liefde is, en herinner jij je enkel dat we je een winter lang in roze sneeuwlaarzen hebben doen rondlopen. Ik hoop maar dat je met mijn versie van de geschiedenis kunt leven.

Ik schrijf je een brief omdat ik wil dat er een tekst

bestaat die als attest van vaderliefde kan gelden. Die tot lang na mijn dood kan getuigen van het feit dat er harts-tochtelijk van je gehouden is. Ik weet wel: liefde hoeft niet per se in woorden gegoten te worden. Sommige vaders zeggen ‘ik zie je graag’ door de lekkende kraan te herstellen. Of door met kruiwagens vol houtschors door de tuin te banjeren. Maar mijn gereedschap is het alfabet, niet de dopleutelset.

Ik schrijf je een brief omdat ik mijn eigen vader, jouw opi, nog maar pas heb verloren. En omdat ik de vader die hij voor mij was in jouw bijzijn wil laten debatteren met de vader die ik voor jou probeer te zijn. Eigenlijk speel ik in deze brief een dubbelrol: die van de vader – de jouwe – maar ook die van de zoon – van opi. Niet eerlijk, zeg je? Leef nog lang en voluit, zoon, dan mag je later ook meerdere personages vertolken.

Maar vooral schrijf ik je een brief omdat ik ons gedeelde verleden moet kunnen afsluiten om aan onze gedeelde toekomst te kunnen beginnen. De storm die puberteit heet, heeft ons het voorbije jaar geregeld van onze sokken geblazen. Zekerheden werden uit de grond gerukt, droombeelden sneuvelden, woorden richtten emotionele schade aan, omgevallen ego’s versperden tijdelijk de weg naar verzoening. En ja, dat is behoorlijk bezopen beeldspraak, maar soms is behoorlijk bezopen beeldspraak accurater dan letterlijk taalgebruik.

Jarenlang hoorden wij bij elkaar zoals Mowgli bij Baloe. Toen je negen was, vroeg je me of ik er ‘please,